

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat d'Educació

Memòria del Treball de Fi de Grau

Com influeixen les arts en el desenvolupament cognitiu i lingüístic durant l'etapa d'Educació Infantil?

Xisca Vanrell Matas

Grau d'Educació Infantil

Any acadèmic 2020-2021

DNI de l'alumna:

Treball tutelat per Ariadna Benet Parente
Departament de Filologia Catalana i Lingüística General

S'autoritza la Universitat a incloure aquest treball en el Repositori
Institucional per a la seva consulta en accés obert i difusió en línia,
amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació

Autor		Tutor	
Sí	No	Sí	No
☒		☒	

Paraules clau del treball:

Desenvolupament del llenguatge, arts, educació emocional, educació infantil.

Resum:

El present Treball de Fi de Grau s'ha realitzat amb la intenció de mostrar i evidenciar com afecten les arts, en concret música i plàstica, al desenvolupament del llenguatge en infants de l'etapa d'Educació Infantil. És una observació general i delicada perquè cada infant presenta necessitats i ritmes d'aprenentatge diferents. D'una banda, es realitzarà una cerca sobre els conceptes de l'art, i com es duen a terme dins la societat, i sobretot dins una aula d'Educació Infantil. De l'altra, es durà a terme una observació dins una aula de 5 anys amb 9 infants a través de diverses propostes d'art plàstica i música. A partir d'aquestes observacions s'extreuen uns resultats i unes conclusions sobre com influeixen aquests dos tipus d'art als infants d'entre 3 i 6 anys.

Paraules clau:

Desenvolupament del llenguatge, arts, educació emocional, educació infantil.

Abstract:

The present Final Degree Project has been done with the aim to show how the arts, in particular music and plastics, affect the development of language in children at the Pre-school Education stage. It is a general and delicate observation because each child has different needs and learning paces. On the one hand a research will be carried out on the concepts of art, and how they are carried out in society, and especially in a classroom at Pre-school. On the other hand, an observation will be made in a 5-year-old classroom with 9 children through various plastic art and music proposals. From these observations, results and conclusions are drawn on how these two types of art influence children between 3 and 6 years old.

Key words:

Language development, arts, emotional education, pre-school education.

ÍNDEX

1.	Introducció	Pàg. 4
2.	Objectius	Pàg. 6
2.1.	Objectiu general	Pàg. 6
2.2.	Objectius específics	Pàg. 6
3.	Marc teòric	Pàg. 7
4.	Metodologia	Pàg. 15
4.1.	Observació	Pàg. 15
4.2.	Contextualització	Pàg. 15
4.3.	Grup d'observació	Pàg. 16
4.4.	Continguts	Pàg. 17
4.5.	Activitats	Pàg. 17
4.5.1.	Sessions de plàstica	Pàg. 17
4.5.2.	Sessions de música	Pàg. 19
4.6.	Temporització	Pàg. 23
5.	Resultats	Pàg. 25
6.	Conclusions	Pàg. 28
	Referències bibliogràfiques	Pàg. 30
	Annexos	Pàg. 32

1. INTRODUCCIÓ

Aquest Treball de Fi de Grau consistirà en un treball empíric on es faran observacions sobre el tema escollit i la seva evolució dins una aula d'Educació Infantil. El tema d'aquest treball és la relació del desenvolupament del llenguatge i la cognició amb les arts en els infants d'aquesta etapa d'Educació Infantil. Concretament, es desenvoluparà la idea que les arts són un molt bon recurs, tant per a infants com per a adults, per entendre com es senten, per expressar-se lliurement i aprendre. Tal com diu Bisquerra (2010), les arts ens serveixen per motivar la conducta de la pròpia persona, d'adaptació a l'entorn, ens informen sobre el que passa a un mateix o als altres i tenen una funció social que serveix per comunicar als altres com ens sentim.

La relació de l'art amb l'educació emocional es basa en la facilitat del desenvolupament de les arts en els infants en l'etapa d'Educació Infantil. Molts dels problemes actuals tenen un substrat emocional. Les competències emocionals afavoreixen tant les relacions amb altres persones com amb un mateix. Aquestes faciliten la resolució de conflictes i ajuda a l'aprenentatge, entre d'altres. En el desenvolupament dels infants, l'educació emocional ajuda a estimular la motivació, a tenir actituds més positives i millorar les relacions amb els altres.

Dins el currículum i orientacions del segon cicle d'Educació Infantil (2016) s'afirma que: "L'educació emocional és un procés educatiu, continu i permanent que té com a objectiu el desenvolupament de competències emocionals, com a element essencial del desenvolupament integral de la persona, per tal de capacitar-la per afrontar millor els reptes que se li plantegen en la vida quotidiana".

Tal com diu Bisquerra, "Concentrar-se exclusivament en les capacitats lingüístiques i lògiques durant l'escolaritat formal pot suposar una estafa del sistema educatiu. Per a moltes persones, el desenvolupament de les competències emocionals poden ser més necessari que saber resoldre equacions de segon grau" (Bisquerra, 2003).

La idea del present treball, com ja s'ha comentat abans, és la de realitzar-lo empíricament. Així s'hi aportarà un registre i una evolució dels infants d'aquestes edats, pel que fa a la seva evolució en el seu desenvolupament cognitiu i lingüístic, utilitzant les arts de la música i plàstica com a referent.

Durant l'etapa d'Educació Infantil és molt important fomentar la creativitat dels més petits. Per aconseguir això és essencial canviar i innovar l'espai on fan feina i passen part del seu dia a dia. Aquest fet ajudarà a captar l'atenció dels infants, i fer més entretingut i enriquidor el procés d'aprenentatge. Per això aquest treball es basa en una proposta didàctica on s'inclouran propostes d'art i de música motivadores per als infants de 5 anys. A més, també es desenvoluparà un apartat de caràcter teòric per posteriorment entendre millor l'observació de les dades dutes a terme per a aquest treball.

2. OBJECTIUS

En la següent secció es presenten els objectius general i específics del treball.

1. OBJECTIU GENERAL

- a. Observar la relació del desenvolupament del llenguatge amb les arts.

2. OBJECTIUS ESPECÍFICS

- a. Identificar les estratègies plàstiques i musicals utilitzades pels docents d'educació infantil per ajudar a potenciar el desenvolupament cognitiu i lingüístic dels infants.
- b. Observar l'evolució del desenvolupament de cada infant, al llarg del mes de maig, treballant aquestes arts.
- c. Observar les habilitats artístiques de cada infant.
- d. Conèixer diferents tècniques que permetin treballar el desenvolupament dels infants (cognitiu i lingüístic).
- e. Observar i anotar les estratègies plàstiques i musicals desenvolupades pels docents per potenciar el desenvolupament cognitiu i lingüístic. Això permetrà dur a terme un registre sobre l'evolució d'aquests infants pel que fa al seu desenvolupament tant cognitiu com lingüístic.
- f. Preparar i dissenyar unes activitats adequades pels infants de 5 anys relacionades amb la plàstica i la música, i realitzar-les.
- g. En les propostes d'intervenció i en les activitats dissenyades, permetre als infants que s'expressin lliurement a través de les arts.
- h. Identificar diferents tipus de materials i estratègies.

3. MARC TEÒRIC

La naturalesa de l'art ha estat descrita per Tolstoy com un vehicle per a l'expressió o la comunicació d'emocions i idees, com un mitjà indirecte perquè una persona es comuniqués amb una altra.

Les arts ajuden les persones a transformar-se i per entendre aquest concepte, primer cal conèixer una de les característiques de l'organisme humà, ja que és la que permet establir contacte amb el nostre entorn. El primer contacte amb el món empíric depèn del nostre sistema sensorial. “Els sentits són les primeres vies cap a la consciència” (Eisner, 2011: 18). No seríem conscients de les qualitats del nostre entorn, les quals hem anat coneixent al llarg de la nostra vida, si no tinguéssim el nostre sistema sensorial intacte (Eisner, 2011).

Mitjançant el sistema sensorial i l'experimentació anam aprenent. Aprenem a escoltar, a veure, a discernir, a diferenciar, a recordar i a reconèixer. El nostre sistema sensorial es converteix en un mitjà per seguir amb el desenvolupament cognitiu. A part del sistema sensorial, la cultura; així com les creences, el llenguatge i els valors de cada persona, també influeixen en el nostre procés de creació i, per tant, determinen que un individu sigui d'una manera o d'una altra.

Les arts són clau en el desenvolupament i en l'evolució de la capacitat d'imaginació, així com també de la intel·ligència emocional. Pel que fa a la capacitat d'imaginació i tal com assenyala Eisner (2011) l'actitud que s'ha de posar en marxa quan s'interactua amb les arts és la de deixar que la imaginació s'alliberi de les limitacions de la cultura. Les arts atorguen aquesta oportunitat d'imaginar, convidant a explorar l'entorn i els materials que es tenen a l'abast, aprofitant la imaginació com un mitjà per explorar noves possibilitats. Associada amb la imaginació es troba la creativitat que sorgeix durant el procés d'interacció entre els diversos elements i persones. No és un aspecte cognitiu que els éssers humans ja porten en la seva genètica, sinó que sorgeix a l'existència mentrestant els individus es relacionen (Goleman, 2009). Per al desenvolupament creatiu cal fomentar les capacitats d'autoconeixement, autogestió i benestar en els individus, desenvolupant així un marc emocional competent. A

través de les emocions els infants poden expressar de manera lliure els seus sentiments i pensaments.

Tal com diuen Bisquerra i Pérez (2007: 70), l'educació emocional és “el procés educatiu que té com a objectiu el desenvolupament de competències emocionals. És un procés que s'inicia des de la primera infància i està present al llarg de tota la vida.” Bisquerra i Pérez també expliquen la importància de les competències emocionals pel fet d'afavorir les relacions amb altres persones i amb ells mateixos, facilitar la resolució de conflictes, contribuir en la salut física i mental, en concret presentar unes millors condicions de benestar personal i social. L'educació emocional és un fet que s'ha de posar en pràctica a casa, però al mateix temps a l'escola, i contribuir entre ambdues entitats per millorar l'autoestima i capacitat d'expressar-se de tots els infants. També, l'escola hauria de proporcionar i facilitar el treball a les famílies per poder introduir l'educació emocional al rol de cada una d'elles.

En relació amb l'educació emocional es pot parlar també dels conceptes d'art plàstica i música. A través d'aquests els infants es poden expressar de manera lliure; i potenciar així la creativitat i originalitat, a la mateixa vegada que afavorir el desenvolupament cognitiu i lingüístic de cada un d'ells. Tatarkiewics (1987: 67) diu que “el arte es una creatividad humana consciente capaz de reproducir cosas, construir formas, o expresar una experiencia, siempre y cuando, el producto de esta reproducción, construcción, o expresión pueda deleitar, emocionar o producir un choque”. També comenta que l'art infantil són els dibuixos, pintures i altres obres artístiques creades pels infants, on hi poden plasmar totes les idees, emocions...

Pels infants, l'art és un mitjà d'expressió, un mecanisme pel desenvolupament del seu llenguatge, una manera de comunicar-se, identificar-se i poder expressar tot el que sent, vol o pensa. El que els infants plasmaran al dibuix, pintura o creació que facin, té a veure amb els seus sentiments, emocions o idees d'aquell mateix moment.

Com a resultat de les influències de les arts en els infants, del Prado (2012) descriu els 7 tipus de desenvolupament dels nins. Són els següents:

1. Desenvolupament emocional o afectiu: Una vegada els infants desenvolupin aquest àmbit podran ser independents pel que fa a l'exploració de les seves creacions, és a dir, seran capaços d'explorar i experimentar sense pensar en si comet errors.
2. Desenvolupament intel·lectual: a través del qual els infants agafen consciència del seu entorn, permetent així comprendre i assimilar tot el que està passant. I també ajudarà a canviar els detalls dels infants en els seus dibuixos, cosa que es veu reflectida en la seva intel·ligència.
3. Desenvolupament físic: consisteix en l'evolució dels infants quant a la coordinació visual i motriu d'aquests. Encara que el factor més important dins el desenvolupament físic és el control postural del seu cos, és a dir, com utilitza les mans, la postura dels braços, etc., a l'hora de fer grafisme.
4. Desenvolupament perceptiu: els infants són capaços de percebre com és una cosa o objecte a través del tacte, ja coneixen les diferents textures. Un altre aspecte important és l'auditiu, ja que aquí també són capaços de diferenciar els diferents sons del seu entorn.
5. Desenvolupament social: es basa en la idea que els infants han de ser participatius a l'hora de fer alguna creació. D'aquesta manera començaran a ser més empàtics amb la creativitat dels seus companys però també amb la seva.
6. Desenvolupament estètic és important la personalitat dels infants, per poder reflectir els seus sentiments i pensaments. Això ho faran a través de les textures i colors que ja reconeixen, i permetent així donar a conèixer les seves pròpies experiències i personalitats.
7. Desenvolupament creador comença quan els infants fan les primeres creacions, partint de formes simples fins a arribar a unes formes un poc més complexes. Totes les creacions dels infants han de ser recolzades pels pares, pels docents, o pels adults que estiguin al seu càrrec, ja que així els poden entendre i guiar-los cap a un desenvolupament personal adequat per cada un d'ells.

Parlant d'art, Lowenfeld (1961) va diferenciar un sistema d'etapes a través de les quals els infants aprenen de manera real les figures del seu entorn. Aquestes etapes són:

- Etapa del gargot (dels 2 als 4 anys).
- Etapa preesquemàtica (dels 4 al 7 anys).

- Etapa esquemàtica (dels 7 al 9 anys).
- Etapa del principi del realisme (dels 9 als 11 anys).
- Etapa pseudonaturalista (dels 11 als 13 anys).
- Etapa de la decisió (dels 13 als 17 anys).

Per tant, durant l'etapa d'Educació Infantil es centren en les dues primeres. En la primera, els infants fan gargot sense control, una vegada superada aquesta fase passen al gargot controlat, i finalment, als ideogrames. En canvi, durant la segona etapa, la preesquemàtica, els infants fan els primers intents de representació, dibuixant el que saben, i no el que veuen.

Els humans, i sobretot els infants, necessitam una via de comunicació i expressió cap al món que ens envolta. Aquesta necessitat es cobrirà amb la comunicació, l'intercanvi d'informació entre un emissor i un receptor. La comunicació es durà a terme mitjançant el llenguatge, una facultat humana que permet transmetre els propis pensaments i sentiments a un receptor mitjançant un codi lingüístic compartit. “Que la vida en canvi és una gran veritat. Tots i totes ho hem pogut verificar. De fet, és el principi que impregna les bases de l'estructura de la vida. Aquest canvi està totalment relacionat amb un altre element que ho organitza i ho configura tot, el de la transmissió de la informació, la comunicació. La comunicació, que n'impregna tots els nivells, des de la neurona fins a la nació i a la humanitat sencera. Les cèl·lules, per exemple, van boges per enviar-se missatges les unes a les altres, per contar-se històries codificades en el meravellós llenguatge de la química. Quina conseqüència útil té aquesta mena de festival de la comunicació i què pretén aconseguir? Ras i curt, la supervivència. Aquells i aquelles que transmeten i interpreten millor la informació que circula pel seu entorn viuen més temps, viuen millor i, encara més, viuen en els seus descendents. Per tant, la inversió en comunicació haurà estat la millor de les inversions fetes al llarg de la història de la vida” (Serrano, 2006: 25).

Quan fem el llenguatge per comunicar-nos ho fem per una finalitat, ja sigui la d'informar, persuadir, ordenar, commoure... Segons quina sigui aquesta intenció hi destacaran diversos elements de la comunicació, i per lo tant podem diferenciar entre 6 funcions del llenguatge. Així segons Jakobson (1985):

- La funció conativa o apel·lativa es centra en el receptor. Aquesta és emprada amb el propòsit de cridar l'atenció d'un receptor per obtenir de la seva part una resposta o induir una reacció. És a dir, una persona s'intenta adreçar a una altra esperant una resposta. En aquesta funció es sol utilitzar un llenguatge vocatiu, verbs imperatius i interrogants.
- La funció expressiva o emotiva es centra en l'emissor. S'empra per comunicar al receptor els estats d'ànim de l'emissor. Aquesta es manifesta a través de la primera persona del singular. També s'utilitza el mode subjuntiu, interjeccions i oracions exclamatives.
- La funció poètica o estètica es centra en el codi. L'objectiu principal d'aquesta funció és donar èmfasi a la informació que es transmet i embellir el missatge perquè el seu impacte sigui major. Sol coincidir amb un ús lèxic connotat, figures literàries com la ironia, el paral·lelisme o la metàfora.
- La funció fàtica o de contacte es basa en el canal. Aquesta serveix per establir, perllongar, o interrompre a comunicació, per a cerciorar-se que el canal de la comunicació funciona, per a cridar l'atenció de l'interlocutor o confirmar si la seva atenció es manté. Per això s'utilitzen interrogacions i expressions.
- La metalingüística es centra en el codi, i pren el llenguatge com a objecte. S'utilitza quan l'emissor i el receptor colen confirmar que estan utilitzant el mateix codi, per tant, la conversa es centra en el codi. S'empren tecnicismes de la filologia perquè el text parla sobre alguns aspectes del llenguatge.
- La funció referencial o representativa s'usa quan a través del llenguatge es vol transmetre un contingut o informació sense esperar una reacció a canvi. Hi predominen les oracions enunciatives i els verbs en mode indicatiu.

Una llengua no només és conèixer els significats, sinó que per dominar-la és necessari conèixer els camps semàntics, morfològics, sintàctics, fonètics i pragmàtics. Els infants han d'adquirir un conjunt de significats creats per la societat. Hi ha diversos autors (Skinner, Chomski, Piaget, Vigostky i Brunner) que defensen la seva teoria quant a l'adquisició d'aquest llenguatge (Aparici i Noguera, 2012).

- Teoria de l'aprenentatge o conductivisme segons Skinner. Segons aquest autor el llenguatge s'adquireix a través de l'experiència, de l'assaig-error. És a dir,

l'aprenentatge no depèn de mecanismes innats, sinó que es van adquirint hàbits al llarg de tota la vida. Aquesta adquisició es produeix per diferents mecanismes: el clàssic, l'operant i la imitació.

- Teoria lingüística o innatisme segons Chomsky. En diferència de Skinner, aquest autor defensa que l'adquisició del llenguatge és innat, ja naixem amb un mecanisme a través del qual ja tenim interioritzat el procés de l'adquisició del llenguatge. Segons Chomsky, els humans som capaços de comprendre i pronunciar noves construccions perquè estam dotats d'una capacitat innata per al llenguatge. És a dir, no aprenen a l'atzar, sinó que aprenen un conjunt de regles per formar estructures lingüístiques.
- Teoria cognitiva o constructivisme segons Piaget. Per aquest autor el llenguatge és una activitat cognitiva a través de la qual ens permet als humans a expressar-nos. Piaget explica que s'ha de partir d'una representació mental on primer ha de construir la imatge de l'objecte, el significat. Més endavant s'obindrà el significat, que seria la paraula, i això permet l'evocació del significat. Segons Piaget, els infants construeixen el significat de les coses a partir de la seva pròpia experiència.
- La teoria sociocultural segons Vigotsky. Segons l'autor el llenguatge s'adquireix quan l'infant interacciona socialment i el llenguatge és la principal eina de comunicació. Per tant, l'adquisició del llenguatge es dona en un entorn on l'adult, que domina el llenguatge, influència a aquest infant que l'està aprenent. El llenguatge segons Vigotsky neix per la necessitat dels infants de voler-se comunicar, i així poder-se manifestar i expressar-se.

Seguint amb l'adquisició del llenguatge, els infants segueixen una seqüència regular; encara que hi hagi diferències individuals, els infants passen per diferents fases:

- L'etapa prelingüística (dels 0 als 10 mesos). Aquesta etapa es caracteritza per la producció de la fonètica, plors, crits, balbotejos, vocalitzacions, entre altres coses, a través de les quals pareix que els infants mostren el plaer o insatisfacció. Les primeres manifestacions són els crits i els plors; això fa que l'adult interpreti que l'infant està molest. Per tant, l'adult intentarà calmar-lo i això provocarà que els infants vegin que el plor és la via per tal d'aconseguir la companyia de l'adult. Així iniciaran el procés de la comunicació infant-adult.

A partir del segon mes apareix el plaer quan miren els somriures dels adults, menjant o agafant algun objecte. Aquí els infants ploren menys.

Després, entre els 3 i 6 mesos es comença a diferenciar el plor i el somriure com a formes de comunicació. És a dir, l'infant ja comença a utilitzar expressions, gestos i sons per tenir l'atenció del seu entorn. Una vegada superats aquests altres gestos, apareix el balboteig, sons semblants a les vocals i consonants que solen anar acompanyats d'una entonació.

Una vegada apresos tots aquests gestos i sons, l'infant els utilitza per comunicar-se. Així i tot, cap al final de l'any, algun infant és capaç de pronunciar alguna paraula amb significat, encara que no s'assemblin a les pronunciades per l'adult.

- L'etapa lingüística (a partir dels 10 mesos). Aquesta fase està dividida en 5 subetapes diferents:
 - Holofràstica (dels 10 als 18 mesos). Durant aquesta etapa els infants només expressen una única paraula per expressar un pensament, per tant, és molt important conèixer els gestos, to i context en la que es pronuncia per poder-ho entendre. Ja poden expressar unes 50 paraules amb els fonemes /a/, /e/, /i/, /o/, /p/, /t/, /k/, /m/, /n/ i /d/; i les paraules més comunes que pronuncien “mama”, “papa” i “tete”.
 - Telegràfica (dels 18 als 24 mesos). En aquesta etapa l'infant introdueix una altra paraula per expressar un pensament. Una d'elles és una paraula oberta (noms, verbs, adjectius), i l'altra tancada (preposicions, adverbis, conjuncions).
 - Canònica (dels 24 als 30 mesos). Durant aquesta etapa els infants comencen a produir oracions simples (Subjecte-Verb-Objecte) i utilitzen alguns pronoms personals i possessius (meva, meu). Els infants encara substitueixen sons complicats per d'altres, ometen la síl·laba tònica i redueixen els grups consonàntics.
 - Etapa de domini concret (dels 3 als 6 anys). Els infants tenen un bon domini del vocabulari i gramàtica, encara que cometin errades perquè segueixen les regles tal com són. En aquesta etapa els infants ja solen pronunciar totes les vocals i la majoria de consonants i fan un bon ús de la morfologia.
 - Etapa creativa (dels 6 als 7 anys). Aquesta etapa és la del canvi dels infants d'Educació Infantil a Educació Primària. Aquí és quan els infants utilitzen el

vocabulari après de manera creativa per substituir les paraules que encara no han après.

Pel que fa al llenguatge escrit, els infants han de passar per una sèrie de fases en el seu procés d'aprendre a escriure. Segons Ferreiro y Teberosky (1979) podem distingir les següents:

- Etapa concreta, en la qual els infants volen començar a escriure imitant textos dels adults. Encara no comprenen el funcionament de l'escriptura ni la forma de les lletres.
- Etapa d'escriptura indiferenciada, és la fase en la qual es realitzen només gargots.
- Etapa d'escriptura diferenciada. En aquesta etapa els infants imiten el que senten sense saber el seu significat.
- Etapa sil·làbica. Etapa en la qual els infants comencen a associar els sons de les paraules amb la seva grafia, però representant lletres soltes.
- Etapa sil·làbica-alfabètica, fase en la qual comencen a escriure algunes paraules tot i deixar-se alguna lletra.
- Etapa alfabètica. En aquesta etapa els infants ja escriuen les paraules senceres segons el seu so, tot cometent alguns errors ortogràfics.

4. METODOLOGIA

En aquest apartat es presenta la metodologia aplicada per observar el treball realitzat durant aquest període. Aquesta metodologia es basa en l'observació de la feina docent durant les pràctiques, així com també en les intervencions realitzades dins l'aula.

4.1. Observació

Durant el període de pràctiques realitzat a l'escola de Lloret de Vistalegre, el CP Antònia Alzina, em propòs aconseguir els objectius marcats prèviament (v. secció 4) observant la feina de la docent en referència durant les pràctiques. Aquest objectiu principal és el de conèixer les estratègies dels docents d'Educació Infantil per potenciar el desenvolupament cognitiu i lingüístic dels infants. I conèixer les altres més específiques com poden ser l'observació de les habilitats de cada un dels infants, o conèixer i dissenyar diferents tècniques que permetin treballar el desenvolupament tant cognitiu com lingüístic dels infants.

El període de pràctiques al CP Antònia Alzina té una durada de 3 mesos i mig. Durant aquests mesos realitzaré les pràctiques a l'aula d'Educació Infantil de 5 anys, amb 9 infants dins la classe. És un grup d'infants molt reduït i això permetrà poder-se centrar un poc més en cada un dels infants de l'aula.

Pel que fa a les meves intervencions a l'aula durant aquest període de pràctiques en les sessions de plàstica i música, primer s'explicarà la manera en què es durà a terme l'activitat. Una vegada explicada, els infants començaran a fer-la, algunes de manera autònoma i d'altres amb l'ajuda de la mestra o practicant. Mentre la realitzen, aniré observant la manera en la qual ho fan, i després fer una reflexió del que han après a través d'ella. La majoria de les activitats tenen relació amb contes, llegendes i festes tradicionals i per tant, podran aprendre lingüísticament d'elles.

4.2. Contextualització

El CEIP Antònia Alzina és una escola localitzada al poble de Lloret de Vistalegre. A causa de la poca població del poble, és una escola molt petita amb poc nombre d'alumnes, encara que els darrers anys ha augmentat per l'assistència d'infants d'altres pobles. A aquesta escola

s'imparteixen classes d'Educació Infantil, de 0 a 6 anys; i d'Educació Primària, de 6 a 12 anys.

Actualment, a l'escola hi ha 4 classes per a Educació Infantil, dues de les quals pertanyen a les classes de 5 anys A i 5 anys B. La classe on es durà a terme l'observació per al treball de Fi de Grau és la de 5 anys A, amb 9 alumnes.

La línia metodològica del centre es basa en la participació de manera activa de l'alumnat en els processos d'ensenyament-aprenentatge i en la construcció del seu coneixement. D'aquesta manera s'apliquen diferents estratègies educatives a les diferents etapes i nivells partint d'aquesta manera de veure l'educació.

A Educació Infantil es treballa per ambients d'aprenentatge durant 6 sessions setmanals dividits en 4 ambients diferents. Aquests ambients es canvien quadrimestralment per tal de poder donar cabuda a tots els aprenentatges que han d'assolir els alumnes en aquesta etapa. A més, es treballa a partir dels interessos dels alumnes aprofitant les seves inquietuds a través de projectes.

El centre està conformat per dos edificis, el d'Educació Primària i el d'Educació Infantil. Al primer hi ha un pati per a tots els alumnes d'Educació Primària, i al d'Educació Infantil hi podem trobar els despatxos de l'equip directiu, les 4 aules i el menjador que és utilitzat tant pels nins/es d'Educació Primària, com els d'Educació Infantil o, fins i tot, els mestres. Cada aula d'Educació Infantil té el seu propi pati i bany.

4.3. Grup d'observació

Les activitats explicades més avall, a l'apartat e) d'aquesta secció estan destinades a una classe de 5 anys d'Educació Infantil. Es tracta d'un grup de 9 infants: 3 nines i 6 nins. A l'hora d'executar les tasques, s'agrupen en petits grups, de 3 a cada taula, per tal de realitzar-les de la millor manera possible.

L'ambient dins l'aula és molt bo, i ha anat evolucionant al llarg d'aquest any. Al principi volien jugar i fer feina en solitari, però a mesura que ha anat passant el temps han creat una amistat i bona harmonia entre companys. Tots els infants coneixen les normes de l'aula, així

com de cada joc i activitat que poden fer tant dins classe com al pati, encara que malauradament hi ha algun infant que alguna vegada no els respecta.

Cal dir que en aquest grup no hi ha cap alumne amb necessitats educatives especials. Però sí que s'observen diferents ritmes d'aprenentatge entre ells.

4.4. Continguts

Dins aquesta secció hi ha especificats els continguts treballats durant les intervencions fetes a l'aula de 5 anys d'Educació Infantil. Aquests continguts no són establerts per l'escola, sinó per la meua intervenció en el treball. Així i tot, la tutora de la meua classe havia programat l'estudi de Joan Miró durant el curs.

- La pintura i la música de manera motivadora per als infants.
- La pintura de Joan Miró adaptada als nins/es d'Educació Infantil.
- L'art per a infants a través de les tradicions i la cultura de la nostra illa.

4.5. Activitats

En aquest apartat es poden veure les activitats programades per la realització del treball. Aquestes activitats seran actives, intentant que tots i cada un dels infants es mostrin participatius durant la realització. Es duran a terme tant de manera individual com col·lectiva. Les individuals ajudaran a veure l'evolució de cada un d'ells, i respectar així el nivell i les necessitats individuals que tenen. I el treball de manera col·lectiva potenciarà el treball conjunt amb els companys de l'aula.

Les activitats seran les següents:

4.5.1. Sessions de plàstica

4.5.1.1. Activitats de Sant Jordi

Durant la setmana de Sant Jordi, vam realitzar una sèrie d'activitats d'art a través de dos contes que vam contar, el de "Sant Jordi", i el de "Santa Jordina".

La primera activitat que vam realitzar va ser la de pintar un drac amb Sant Jordi i la princesa al damunt. Una vegada pintat, ho havien de retallar i després aferrar damunt un paper, fent

així una postal. A la nostra classe també vam escriure unes paraules damunt aquest dibuix: “Sant Jordi i el drac, 23 d’abril”.

Una altra activitat motivadora i entretinguda per als infants va ser la creació de titelles per simular el conte de Sant Jordi contat dins la classe. Cada infant havia de pintar, retallar i aferrar una titella a un pal de fusta, fent tots els personatges del conte (el rei, el cavall, el drac, la princesa, el cavaller i la gent del poble).

Aquesta manualitat va ser molt entretinguda i motivadora, ja que els vam permetre dur-la a casa, i així ells van poder contar el conte als seus familiars o amics.

La darrera activitat sobre aquest tema va ser la realització d’un punt de llibre per ells. La forma del punt de llibre era la del drac del conte.

(Vegeu Annex 1)

4.5.1.2. Projecte dels animals

Durant el darrer trimestre de classe, a la nostra aula vam treballar els animals del bosc, de la granja, dels pols, del mar, etc. Les activitats d’art d’aquest projecte van tenir relació amb els animals de la granja. Primer de tot vam visualitzar un document amb les característiques, la classificació i el nom de cada un d’aquests animals. Tot seguit, cada infant va completar una fitxa de l’animal que li agradava més. A aquesta fitxa hi apareixia el nom de l’animal, el seu hàbitat i el que menja. Finalment, vam fer una manualitat amb aquests mateixos animals. Aquesta manualitat consistia en pintar un tub de cartró i després fer-li la cara, les potes, etc. a l’animal escollit.

(Vegeu Annex 2)

4.5.1.3. Joan Miró

Durant una setmana a classe treballarem la pintura de Joan Miró. Algunes de les activitats que estan previstes realitzar, entre d’altres encara per pensar són les següents:

- Fer la silueta d’un company a un paper. Després el que hagi posat per fer la silueta repassarà i pintarà la seva cara i la roba que duia el mateix dia.
- Cada infant haurà de fer un autoretrat seu davant un mirall de l’aula.

- Després de recordar les obres de Miró i com les feia, els infants realitzaran la seva pròpia obra d'art.

(Vegeu Annex 3).

De les activitats exposades abans sobre Joan Miró es va realitzar una unitat didàctica. A aquesta unitat didàctica es poden veure les activitats explicades amb els seus objectius.

(Vegeu Annex 4).

4.5.1.4. Altres activitats

- Arbre a un quadre:

Durant 15 dies vam treballar el conte “El jardí de l’Hug”. A través d’aquest va sorgir la idea de fer un quadre d’un paisatge. Aquest consistia en dibuixar un arbre per després pintar-lo amb temperes. Una vegada pintat cada infant va venir a escriure el seu nom al quadre simulant la tija d’una flor. I finalment, damunt la tija van pintar amb ditades els pètals de la flor.

4.5.2. Sessions de música

4.5.2.1. Sessió 1

La primera sessió de música s’ha realitzat dins l’aula en gran grup. El bloc treballat és la “Qualitat del so” (l’altura i la pulsació). Els objectius que es pretenia aconseguir amb ella eren el de treballar la pulsació, treballar la durada del so i gaudir del moviment. Durant aquesta sessió es treballaran les obres musicals següents: “l’agut i el greu” de Dàmaris Gelabert, “el rellotge sincopat” de Leroy Anderson, i “el viatge del caragol”.

Aquesta sessió va ser dividida en diverses parts:

- **Introducció:**

Durant la introducció els infants van fer un acompanyament rítmic amb una cançó francesa, imitant els gestos del vídeo que vam posar a la pissarra. Ells es van haver d’anar fixant en els canvis de parts del cos on s’anava picant el ritme: mans, genolls, taula,... i en les modificacions en la segona part del ritme de la col·locació de les mans.

- **Desenvolupament de la sessió:**

La cançó que vam treballar va ser: “El drac”; i a través d’aquesta es podien moure i ballar.

Per treballar l’altura del so vam escoltar la cançó de “L’agut i el greu,” de na Dàmaris Gelabert. A aquesta la vam acompanyar fent gestos a baix quan cantava el senyor greu i ballant ben drets i estirats quan cantava el senyor agut. També ho vam provar jugant amb les mans, estirant un dit per a l’agut i baixant el dit pel greu.

Per treballar l’altura vam fer 2 activitats en línia:

- A la primera vam relacionar els animals segons el so que emeten, i classificar-los segons la seva altura.
- Per la segona activitat vam relacionar l’altura segons la seva col·locació. Van dibuixar els sons segons si sonaven aguts o greus, anomenant els sons aguts com a TIN, i els greus com a TON.

Seguidament treballam la pulsació a través d’una audició coneguda: “El rellotge sincopat”, de Leroy Andersen.

Primer, vam visualitzar el vídeo. En la segona visualització vam repartir una pilota per a cada infant, i asseguts en rotllana, seguint el so del tic-tac del rellotge, els nins i nines van anar passant la pilota de mà en mà. En les parts on no sonava el tic-tac van realitzar moviments suaus com si fessin un massatge.

La part més divertida va ser quan sonava el despertador i llançaven cadascun la seva pilota enlaire. L’audició va acabar reproduint de nou el tic-tac del rellotge on van començar un altre pic a passar la pilota de mà en mà.

- **Final de la sessió:**

Per acabar la sessió vam veure el conte-musical: “El viatge del cargol”.

4.5.2.2. Sessió 2

La segona sessió de música es va realitzar dins l’aula i també al pati de l’escola, treballant en gran grup. El bloc treballat va ser el de les qualitats del so (la durada i la pulsació). Els objectius que vam proposar per aquesta sessió eren treballar la pulsació, treballar la durada del

so i gaudir del moviment. Durant aquesta sessió es van treballar les següents cançons: “Clap, clap, song”, “Enya, only time”.

Igual que en la primera sessió, la vam dividir en diverses parts:

- **Introducció:**

Per donar inici a la sessió vam utilitzar un nou joc corporal: fer un senzill acompanyament de mans a una música que ells ja han escoltat a infantil: “Clap, clap, song”. Els infants hauran de picar més fort o més fluix en funció de la mida de la imatge.

- **Desenvolupament de la sessió:**

Durant la segona sessió vam treballar diversos aspectes.

Per treballar les qualitats del so, la durada i la representació del so vam agafar un globus i mentre l’anàvem inflant vam demanar als infants que sentissin el so de l’aire (com eren les bufades, curtes o llargues?). Quan el globus va estar inflat, van controlar la sortida d’aire fent un so llarg estirant amb els dits la boca del globus, o curt estirant i tancant la boca del globus.

Tot seguit es van dur a terme 2 activitats en línia.

La primera consistia a relacionar els animals segons el so que emeten, i classificar-los segons la seva durada. I la segona activitat, consistia a relacionar la durada amb els diferents cartells segons el petit fragment que hauran escoltat abans.

Un altre aspecte treballat van ser els jocs motors. Per treballar aquest tema vam realitzar 2 activitats:

1. El camí: vam utilitzar les rajoles de l’aula en fila formant un camí. Vam explicar als alumnes que mentre les mestres dúiem el ritme amb el pandero ells havien de passar pels quadrats fent bots amb els peus junts. A la segona ronda havien de fer un bot amb els peus fora del quadrat. Quan ja havien fet diverses vegades aquest exercici, vam afegir els braços; quan botaven dins el quadrat tancaven els braços davant del pit, i quan botaven fora del cercle havien d’obrir els braços. Una vegada apresada la coordinació de braços i cames, vam realitzar el mateix exercici, però fent que els moviments dels braços fossin contraris als dels peus.

2. El ritme que es dorm: les mestres vam explicar als infants que havien d'actuar segons el pandero. Si nosaltres tocàvem amb el pandero molt fort i ràpid, els alumnes havien d'anar com si estigueren alterats; si el pandero toca fort i lent havien de caminar fort, però lent; si el pandero toca piano (flux) i de pressa, els alumnes havien de caminar de pressa però sense fer soroll; i, finalment, si tocàvem el pandero piano (flux) i lent, els alumnes havien de caminar lent i sense fer renou.

Finalment, els alumnes havien de quedar drets mentre es relaxaven inspirant, aguantant la respiració, i expirant.

- **Final de la sessió:**

Finalment, per tancar la segona sessió de música vam fer una relaxació del cos. Els infants es van posar dispersos per l'aula i en parelles. Mentre sonava una música relaxant "Enya, Only time", un de la parella es posava en terra cap a dalt o cap a baix amb el cos relaxat al màxim i amb els ulls tancats. L'altre company havia de manipular el cos del qual estava en terra com volgués. Per exemple, si estava girat cap a dalt, podia agafar el braç dret i posar-lo damunt la panxa, fer-li flexionar el genoll dret deixant el peu dret recolzat en el terra. Sempre fent moviments lents i anant alerta.

4.5.2.3. Sessió 3

La sessió 3 de música es va dur a terme dins l'aula, treballant en gran grup. Aquesta tercera sessió va tractar el tema de la durada i la pulsació. Els objectius marcats van ser treballar la pulsació, la durada del so i gaudir del moviment lliure. Durant aquesta classe es van treballar les següents peces musicals: "Clap, clap, song",

Igual que les altres sessions de música, aquesta també es va dividir en diverses parts:

- **Introducció:**

Per començar, vam repetir el joc corporal proposat en l'anterior sessió: "Clap, clap, song". Els vàrem recordar la importància de fixar-se molt bé en la mida de les imatges, picant més fort o més flux en funció de la mida.

- **Desenvolupament de la sessió:**

La primera activitat realitzada va ser de reconeixement d'instruments musicals. Vàrem visualitzar un vídeo i els vàrem demanar que ens ajudessin a investigar i endevinar quins eren els instruments musicals que havien escoltat.

Tot seguit, vam jugar al joc del detectiu. Vàrem treure 2 instruments musicals de percussió i els vàrem fer sonar:

- Vàrem demanar als infants que tanquessin els ulls i escoltessin de nou els instruments. Després els vam fer sonar en un ordre diferent. Els infants ens hauran d'ajudar a col·locar els instruments en aquest nou ordre.
- Una variant treballada va ser la de fer desaparèixer un dels instruments, i ells havien de reconèixer quin instrument havia desaparegut.

Un altre joc realitzat va ser el de moviment/reacció tímbrica (l'ocell cec). Primer vam repartir entre els infants 1 instrument de percussió. Vam tapar els ulls a un infant de l'aula i li vàrem demanar que es dirigís cap a aquest instrument.

Tot seguit vam introduir un altre instrument de percussió nou i vam jugar amb els dos. L'infant que va jugar en aquesta ocasió s'havia de dirigir cap a l'instrument escollit prèviament per les mestres, esquivant l'altre so.

La darrera activitat de la sessió va ser la cançó de l'abella. Quan comença la calor comencen a aparèixer insectes de per tot. Un d'aquests insectes, un borinot, ha posat nerviosa a na Minnie. Vam veure el vídeo d' "el vol del borinot" de R.Korsakov.

- **Final de la sessió:**

Per acabar la darrera sessió de música vàrem mirar un vídeo de relaxació, on explicava com inspirar i expirar amb la respiració de l'abella.

f. Temporització

La temporització de les activitats va ser programada per realitzar-la durant el primer mes del tercer trimestre. Es van dedicar 2 hores per setmana al projecte. Aquestes dues hores van anar

dedicades cada setmana als dos tipus d'art. Un dia es va fer una hora de música, i l'altra de plàstica; i així successivament tots els dies dedicats al projecte.

Encara que es dugui a terme aquest projecte, els dies que es va posar en pràctica es van anar alternant també amb les altres activitats de la programació de la tutora de l'aula.

5. RESULTATS

En aquest apartat del treball es poden contemplar quins han estat els resultats obtinguts a través de les observacions dutes a terme durant aquests darrers mesos amb els nou infants de l'aula de 6è d'Educació Infantil.

És important assenyalar que per tenir en compte l'evolució dels infants al llarg de les diferents sessions dutes a terme, s'han tingut presents els aspectes següents:

- la participació de l'alumnat
- l'aprenentatge adquirit
- les dificultats trobades en el procés d'aprenentatge
- l'interès mostrat
- les observacions i anotacions que he anat realitzant i recopilant en el dia a dia, tenint en compte els avenços dels infants i també les limitacions que podia mostrar cada un durant la intervenció plantejada

Durant tot el procés vaig dur a terme una observació directa de cada un dels nins i nines i vaig anar anotant i registrant tots els aspectes interessants i els avenços que anaven fent cada un d'ells, per després poder analitzar-ho i extreure uns resultats i unes conclusions.

Gràcies a aquestes anotacions i a l'observació directa he pogut esbrinar en quin moment del desenvolupament del llenguatge es troben els infants.

El primer pas que vaig dur a terme va ser la reunió amb la tutora de l'aula, per tal que m'expliqués i mostrés en quina etapa del llenguatge i de l'escriptura es trobava cada infant i així tenir un punt de partida definit. Vaig poder observar que no hi havia molts de nivells diferents, i que tots i totes, més o menys, seguien el mateix ritme.

Pel que fa a l'adquisició del llenguatge oral, i tal com es pot observar en la figura 1, vuit alumnes es trobaven en l'etapa lingüística, més concretament en la subetapa creativa i un alumne es trobava en l'etapa lingüística però en la subetapa de domini concret. Aquest darrer, tenia un bon domini del vocabulari i de la gramàtica, sols cometent algunes errades pròpies d'aquesta etapa i de la seva dificultat.

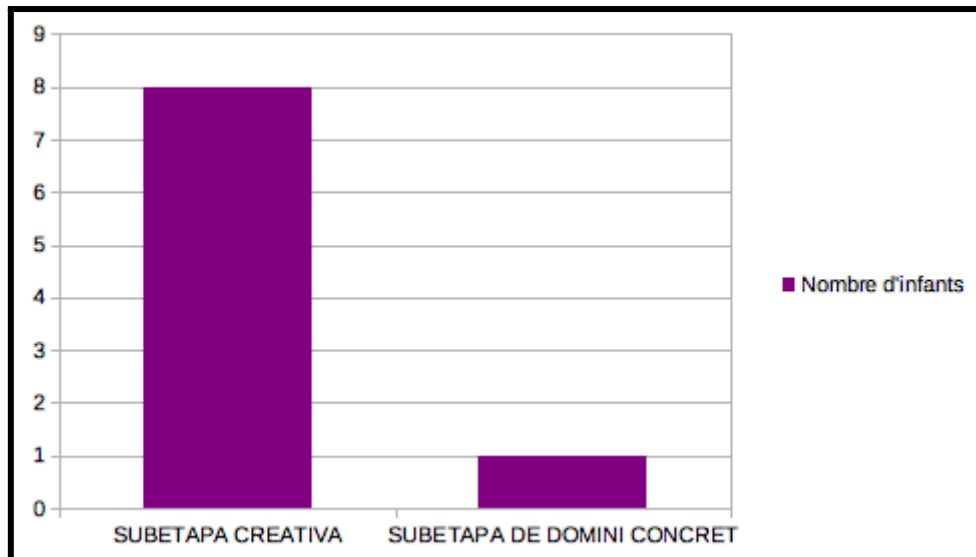

Figura 1. Etapes de l'adquisició del llenguatge oral. Moment inicial.

Tal com es pot observar en la figura 2, sis dels infants observats s'havien començat a introduir en l'etapa alfabètica de l'adquisició del llenguatge; dos, estaven en l'etapa sil·làbica-alfabètica; i un infant de la classe presentava dificultats de llenguatge, i per tant, encara es trobava en l'etapa sil·làbica.

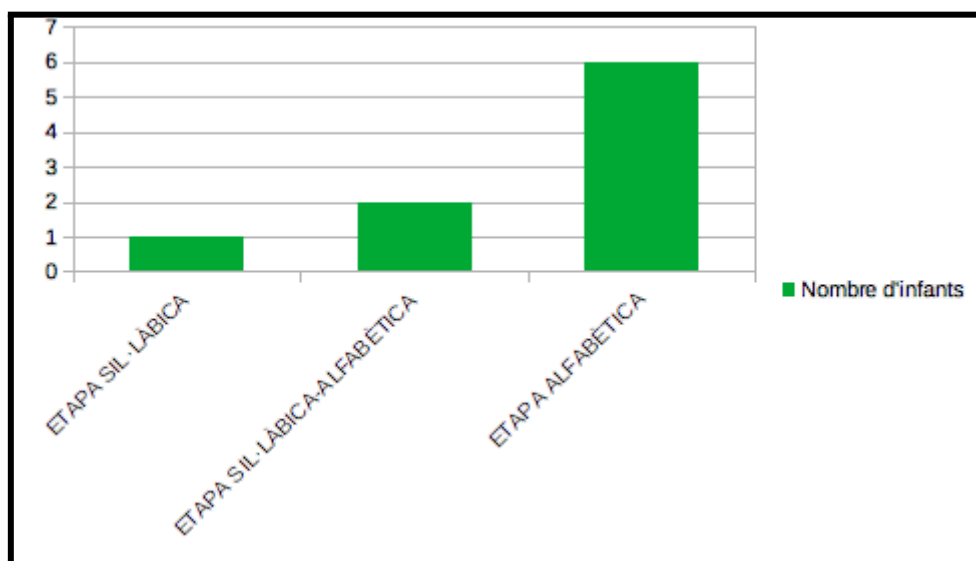

Figura 2. Etapes de l'adquisició del llenguatge escrit. Moment inicial.

Una vegada dutes a terme totes les activitats proposades i analitzats els resultats, he pogut observar una important evolució per part de tots els alumnes, encara que aquesta ha estat

menor en l'infant amb dificultats del llenguatge, que ha anat avançant però a un ritme més lent.

Pel que fa al llenguatge oral, encara que els infants no han variat d'etapa (es mantenen igual que en la figura 1), dir que han augmentat el seu vocabulari de manera notable i que ja són capaços de realitzar unes construccions gramaticals més completes i més ben formades. Durant les diferents sessions i mitjançant les diferents activitats han après paraules noves i, degut a la pràctica oral del dia a dia han millorat en l'adquisició del llenguatge. A través de l'art els infants s'han pogut expressar lliurement i així comunicar-se de diferent manera amb altres companys o mestres.

Com es pot observar en la figura 3, la gran majoria dels nins i nines han desenvolupat ja la fase alfabètica, i l'infant amb dificultats d'aprenentatge segueix en la mateixa que a l'inici, l'etapa sil·làbica, però cada vegada més acostat a la sil·làbica- alfabètica. Així i tot, dir que aquest nin ha anat avançant al llarg de les diferents sessions i s'ha notat un canvi en la seva escriptura, que ja passa a escriure paraules senceres deixant només algunes lletres.

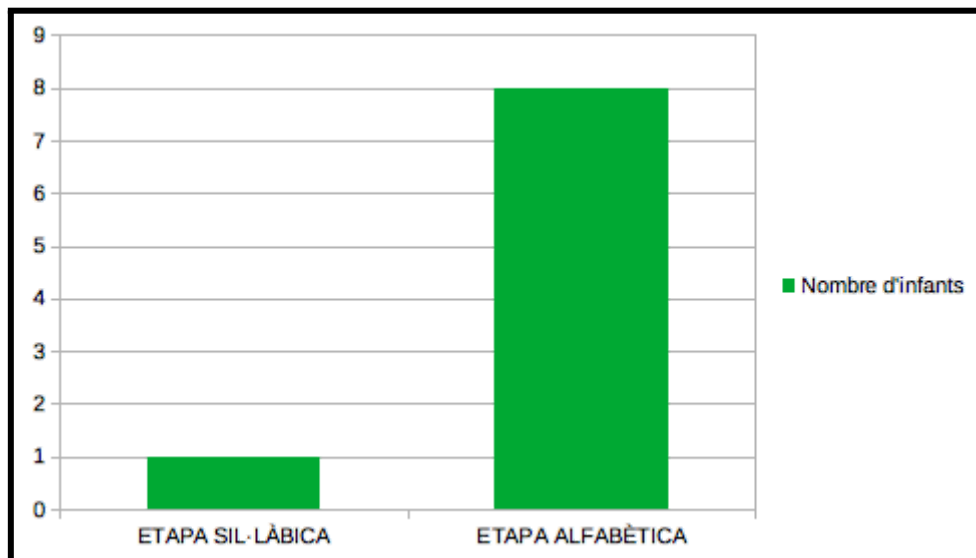

Figura 3. Etapes de l'adquisició del llenguatge escrit. Moment final.

Finalment, i tenint presents els punts citats anteriorment, consider que la intervenció duta a terme ha obtingut bons resultats i que, gràcies a l'observació directa durant totes les sessions, he pogut ser testimoni i particip de l'aprenentatge que han anat adquirint els nins i nines al llarg de les sessions previstes, mostrant un gran interès i motivació vers les tasques plantejades.

6. CONCLUSIONS

Per començar amb l'apartat de les conclusions, m'agradaria tenir en compte que gràcies a les competències i observacions marcades al començament del treball, he pogut complir els objectius proposats inicialment (pàg. 5).

Després d'haver realitzat la recerca i adquisició de la informació per al treball realitzat, sobre la importància de les arts en Educació Infantil i la seva relació amb el desenvolupament del llenguatge, consider que es tracta d'una habilitat involucrada en tots els aspectes que es duen a terme durant el dia a dia. Un moment d'aquests seria el de la literatura, gràcies a aquestes àrees es poden expressar mitjançant les paraules i plasmar-les en un dibuix, imatge, etc. Això permet iniciar-se en la comunicació. És a dir, utilitzar les arts com a instruments de comunicació entre les persones, en aquest cas, entre els infants. Això ens permet saber el que els infants pensen i senten en cada moment, per tant, l'art és una àrea important per l'educació.

Els docents han de tenir en compte que educar mitjançant l'art ajuda en el seu desenvolupament, tornant-los infants més empàtics i amb la capacitat d'apreciar i gaudir de les seves pròpies arts i la dels demés. Però també han de tenir en compte altres factors com el recolzament i permissió que reben els infants per tal d'expressar-se de manera natural, permetre'ls la comunicació i relacionar-se amb els altres companys i tenir en compte els seus sentiments i interessos davant de tot. Un aspecte molt important que han de respectar els docents és la lliure expressió de cada infant, sense fer comparacions entre tots els treballs, causant així la limitació d'aquests, ja que si un docent no respecta totes les creacions, els infants perdran la inspiració, creativitat i interès per les seves creacions artístiques.

La finalitat d'aquestes propostes didàctiques no és la d'oferir un conjunt d'activitats per poder dur a terme dins les aules d'Educació Infantil, sinó oferir la possibilitat d'enriquir el coneixement dels infants a través de les arts. Per tal de conscienciar de la importància de les arts en Educació Infantil s'han plantejat unes activitats a partir de la meva pròpia experiència i coneixements, amb l'ajuda de la mestra, i les aportacions de diversos pintors i autors. Aquesta importància es veu reflectida en el desenvolupament lingüístic de cada un dels infants. No

obstant això, aquesta metodologia usada per aquestes activitats plantejades es podria dur a terme en totes les altres àrees.

M'he centrat en una aula de 5 anys d'Educació Infantil perquè durant el meu període de pràctiques vaig poder gaudir de la companyia dels infants d'aquesta classe. Aprofitant la baixa ràtio que hi ha enguany dins l'aula m'he pogut centrar en observar de manera individual l'evolució de cada un d'aquests infants. És millor fer una observació individualitzada i no tan grupal ja que, cada infant té el seu propi ritme d'aprenentatge degut a les diferents característiques físiques, socials, emocionals, socioeconòmiques, culturals i psicològiques de cada un d'ells. Tot i això, el grup d'alumnes observats està molt motivat i interessat a l'hora de fer feines i aprendre coses noves, cosa que em va permetre poder realitzar totes les activitats de manera efectiva, sense haver de modificar-ne o eliminar-ne cap. Encara que les activitats es varen dur a terme en petit grup, 3 infants cada torn, tots i cadascun d'ells seguien el mateix ritme per fer la feina, encara que a l'hora d'observar la seva evolució i el seu desenvolupament del llenguatge no avançaven de la mateixa manera.

Pel que fa a la realització del treball, dir que el desenvolupament d'aquest ha estat favorable amb les meves intervencions i amb l'ajuda de la mestra-tutora, que en tot moment em donava la seva opinió i quan veia que hi hauria alguna dificultat a l'hora de realitzar les activitats plantejades, em donava altres opcions que ella sabia que em funcionarien millor. Gràcies a la tutora, i al grup d'infants amb els quals vaig passar aquest període, he pogut complir amb tots els objectius plantejats.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Aparici, M, i Noguera. E. (2012). *Adquisició i avaluació del llenguatge*. Barcelona: Editorial UOC.

Bernal, J. F. (2015). *El desarrollo de las habilidades cognitivas a través de la enseñanza de las prácticas y visuales*. (Tesi inèdita de fi de grau). Universitat de Bogotá-Colombia. Recuperat el dia 05/06/2021 de <https://repository.usta.edu.co/bitstream/handle/11634/3104/Figueroajames2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Bisquerra, R.; Pérez, N. (2007). Las competencias emocionales. *Educación XXI*, 10, p. 61-82.

Castañeda Centeno, M. J. (2017). *El arte en la etapa de educación infantil*. (Tesi inèdita de fi de grau). Universitat de Valladolid. Recuperat el dia 02/06/2021 de <http://uvadoc.uva.es/bitstream/handle/10324/26821/TFG-G2566.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Cañellas Ballesteros, M.M (2020). Desenvolupament i adquisició del llenguatge en l'etapa 0-6 anys. Necessitats educatives en el procés i recursos útils per cobrir-les. (Tesi inèdita de fi de grau). Universitat de les Illes Balears. Recuperat el 06/05/2021 de https://dspace.uib.es/xmlui/bitstream/handle/11201/153971/Ca%C3%B1ellas_Ballesteros_MariadelMar.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Duarte Rodríguez, A. A. (2016). *Educación por medio del arte: importancia e influencia en el desarrollo personal, social y cognitivo en los niños desde la infancia*. (Tesi inèdita de màster). Universidad pedagógica nacional Unidad 31-A Mérida. Recuperat el dia 10/05/2021 de <http://200.23.113.51/pdf/31877.pdf>

Eisner, E. (2011). *El papel de las artes en la transformación de la conciencia*. Barcelona: Espasa Libros.

Eisner, E. (2020). *El arte y la creación de la mente*. Barcelona: Editorial Planeta.

Ferreiro, E. y Teberosky, A. (1979) Los sistemas de escritura en el desarrollo del niño. México: Siglo XXI. vi.2.

Goleman, D. (2009). *Espíritu Creativo*. Barcelona: Ediciones B, S.A. Sello Zeta Bolsillo.

Lowenfeld, V. (1961). *Desarrollo de la capacidad creadora*. Buenos Aires, Argentina: Editorial Kapelusz.

Lowenfeld, V. (2019, 27 abril). *Etapas del dibujo infantil según Lowenfeld*. CADIP. Recuperat de

<https://www.ccadip.com/post/etapas-del-dibujo-infantil-seg%C3%BAn-lowenfeld>

Mum's. (2020, 31 marzo). *La importància de l'art en el desenvolupament infantil*. Mum's.

Pérez Adrover, M. (2015). *Les funcions del llenguatge*. (Tesi inèdita de fil de grau). Universitat de les Illes

Balears. Recuperat el 005/05/2021 de

https://dspace.uib.es/xmlui/bitstream/handle/11201/145464/Perez_Adrover_Marta.pdf?sequence=1&is

[Allowed=y](#)

Serrano, S. (2006). *Els secrets de la felicitat*. Barcelona: Ara Llibres.

Tatarkiewicz, L. (1997). *Historia de seis ideas. Arte, belleza, forma, creatividad, mimesis, experiencia estètica*.

Madrid: Editorial Tecnos (grupo Anaya, S.A.).

Tolstoy, L. (1904). *What is art?* Recuperat de <https://archive.org/details/whatisart00tolsuoft/page/n15/mode/2up>

ANNEX 1

A continuació podreu veure les propostes realitzades durant la diada de Sant Jordi.

- Activitat 1:

- Activitat 2:

- Activitat 3:

ANNEX 2

ANNEX 3

- Activitat 1:

- Activitat 2:

- Activitat 3:

ANNEX 4

UNITAT DIDÀCTICA JOAN MIRÓ:

1. INTRODUCCIÓ:

Durant aquestes darreres setmanes explicaré qui era Joan Miró, i quines eren les seves obres. És interessant ja que la pintura és un mitjà que facilita l'expressió i comunicació dels infants. Es treballaran les arts plàstiques, les diferents tècniques i la creativitat i imaginació.

2. CONTINGUTS:

- El llenguatge oral, l'expressió i la comunicació.
- Atributs dels objectes: colors, formes i mides.
 - Colors: negre, blau, verd, vermell i groc.
 - Formes: línies, cercles, quadrats, triangles, estrelles, llunes, sols, etc.
 - Mides: petit, gran, prim, gruixut, llarg i curt.
- Els objectes i la representació espacial dels mateixos: dins/fora, a baix/a dalt, damunt/davall, etc.
- Materials específics de la plàstica: ceres, retoladors, pintures, etc.
- Tècniques de la plàstica: pintar amb els dits, amb els peus, amb les mans, amb pinzell, etc.
- Explorar les qualitats dels materials pel que fa al color i la mida.
- Lectura i comprensió de les imatges de les seves obres.

3. OBJECTIUS:

- Potenciar i exercitar l'activitat manual.
- Reconèixer els colors de Joan Miró (negre, vermell, verd, groc i blau).
- Aprendre el vocabulari relacionat amb la pintura i l'art.
- Comprendre ordres en la realització d'activitats d'arts plàstiques.
- Conèixer diferents representacions de l'esquema corporal.
- Explorar possibilitats expressives.
- Observar i reproduir la distribució dels elements o del seu propi cos en un fol.
- Conèixer, apreciar i respectar les pròpies obres d'art, així com les dels altres companys.
- Potenciar la capacitat d'anàlisis a partir de les obres de Miró.

- Interpretar imatges i realitzar una aproximació al llenguatge a través de la parla.
- Descobrir les propietats dels objectes o dels dibuixos:
 - Forma→ cercle, triangle, punt, línies, etc.
 - Mida→ petit, gran, prim i gruixut.
 - Quantitat→ molt i poc.
 - Colors→ negre, blau, vermell, verd i groc.
- Utilitzar adequadament el material utilitzat.
- Disfrutar de les creacions de cada un dels infants.

4. ACTIVITATS:

- **Creació d'un mural amb les siluetes dels infants**

Aquesta activitat la realitzaran en parelles.

Cada infant agafarà el seu llapis i farà la silueta de l'altre company tombat damunt un paper de color blanc. Aquest paper serà de mida gran, ja que hi han de caber tots els infants.

Una vegada estiguin totes les siluetes fetes, cada infant agafarà la seva, la repassarà en retolador, i la pintarà així com cada un vulgui.

El material necessari per dur a terme l'activitat és el següent:

5. Paper de mida gran
6. Llapis
7. Retoladors
8. Pintures

- **Analitzar dues obres de Joan Miró**

Aquesta activitat la realitzaran en gran grup. A la pissarra digital els infants veuran 2 imatges de diferents obres de Joan Miró, i cada un d'ella haurà d'explicar alguna cosa que vegi en les imatges (estrelles, llunes, cares, ulls, etc.).

Una vegada cada infant hagi exposat davant la classe el que pensa sobre l'obra, es traurà una conclusió grupal d'aquesta.

El material necessari per dur a terme l'activitat serà:

- ❖ La pissarra digital.

- **Creació de la seva pròpia obra d'art**

La darrera activitat relacionada amb Joan Miró consistirà en realitzar una obra d'art pròpia de cada un dels infants.

Cada nin i nina de la classe, agafarà el seu bloc de dibuix i utilitzant la seva imaginació i creació haurà de dibuixar i pintar una obra d'art. Per fer l'activitat, els infants hauran de tenir en compte les coses explicades anteriorment sobre l'autor, sobretot en el color que utilitza, les formes i les mides.

Per realitzar aquesta darrera activitat el material necessari serà:

- ❖ El bloc de dibuix dels infants
- ❖ Llapis
- ❖ Pintures
- ❖ Retoladors

ANNEX 5

